

Облік і оподаткування

УДК 657.372.611.4:664.83

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14956928>

**Готова продукція підприємств з переробки фруктів та ягід як об'єкт обліку
та контролю**

Мулик Тетяна Олексіївна

кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри аналізу та аудиту,
Вінницький національний аграрний університет, м. Вінниця, Україна,
<https://orcid.org/0000-0003-1109-2265>

Забродський Ігор Тарасович

аспірант кафедри аналізу та аудиту, Вінницький національний аграрний
університет, м. Вінниця, Україна, <https://orcid.org/0009-0000-2156-0101>

Прийнято: 18.02.2025 | Опубліковано: 28.02.2025

***Анотація.** В статті розглядаються питання обліку та контролю готової продукції, що виробляється на підприємствах з переробки фруктів та ягід. Актуальність дослідження полягає в необхідності вдосконалення систем обліку та контролю на підприємствах з переробки фруктів та ягід, у зв'язку зі зростаючою конкуренцією на ринку, підвищеними вимогами споживачів до якості продукції та динамічними змінами в законодавстві. Метою статті є дослідження поглядів щодо сутності та ролі готової продукції як об'єкту обліку та контролю, зокрема, на підприємствах з переробки фруктів та ягід. Для досягнення мети використано методи теоретичного аналізу наукової літератури, порівняльного аналізу, узагальнення та систематизації отриманих результатів.*

Для обробки отриманих даних застосовано методи статистичного аналізу та побудови графіків. Результати дослідження показали, що сфера переробки фруктів та ягід стає все більш конкурентною, що вимагає від підприємств оптимізації всіх процесів, включаючи облік та контроль. З'ясовано, що зростаючі вимоги споживачів до якості та безпечності продуктів, коливання цін на сировину та часті зміни в законодавстві спонукають підприємства до вдосконалення систем контролю якості та обліку. Проведено детальний огляд основних нормативно-правових актів, які регулюють облік готової продукції в Україні та встановлено, що існуючі норми в достатній мірі забезпечують правове поле для ведення обліку, проте виникають труднощі при їх застосуванні до специфіки підприємств з переробки фруктів та ягід. Дослідження показують, що, незважаючи на різноманітність підходів, науковці сходяться на думці щодо основних характеристик готової продукції: завершеності, відповідності стандартам та готовності до використання. Разом з тим, автори пропонують різні інтерпретації цього поняття, залежно від контексту дослідження. Охарактеризовано основні властивості готової продукції підприємств з переробки фруктів та ягід: природність, різноманітність асортименту, сезонність, швидкопсувність, високі вимоги до якості, маркування, пакування, стандартизація. Систематизовано основні завдання обліку та контролю готової продукції і встановлено, що облік та контроль готової продукції є комплексною системою, яка включає в себе взаємопов'язані процеси документування, обчислення, перевірки та аналізу. Запропоновано етапи обліку та контролю готової продукції на підприємствах з переробки фруктів та ягід. Перспективи подальших досліджень передбачають детальне вивчення можливостей застосування сучасних інформаційних технологій, таких як блокчейн, штучний інтелект та інтернет речей, для забезпечення прозорості та ефективності обліку та контролю готової продукції.

Ключові слова: готова продукція, переробні підприємства, облік, контроль, фрукти, ягоди.

**Finished products of fruit and berry processing enterprises as an object of
accounting and control**

Tetiana Mulyk

PhD in Economics, Associate Professor, Head Department, Vinnytsia National Agrarian University, Vinnytsia, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0003-1109-2265>

Ihor Zabrodskyi

Postgraduate student, Department of the Analysis and Audit, Vinnytsia National Agrarian University, Vinnytsia, Ukraine, <https://orcid.org/0009-0000-2156-0101>

Abstract. *The article deals with accounting and control of finished products produced at fruit and berry processing enterprises. The relevance of the study lies in the need to improve accounting and control systems at fruit and berry processing enterprises, in connection with growing market competition, increased consumer demands for product quality, and dynamic changes in legislation. The purpose of the article is to research views on the essence and role of finished products as an object of accounting and control, in particular, at fruit and berry processing enterprises. To achieve the goal, the methods of theoretical analysis of scientific literature, comparative analysis, generalization and systematization of the obtained results were used. Methods of statistical analysis and graphing were used to process the received data. The results of the study showed that the field of fruit and berry processing is becoming increasingly competitive, which requires enterprises to optimize all processes, including accounting and control. It was found that the growing demands of consumers for the quality and safety of products, fluctuations in the prices of raw materials and frequent changes in legislation encourage enterprises to improve quality*

control and accounting systems. A detailed review of the main legal acts regulating the accounting of finished products in Ukraine was conducted and it was established that the existing norms sufficiently provide a legal framework for accounting, however, difficulties arise when applying them to the specifics of fruit and berry processing enterprises. Research shows that, despite the diversity of approaches, scientists agree on the main characteristics of finished products: completeness, compliance with standards and readiness for use. However, the authors offer different interpretations of this concept, depending on the research context. The main properties of finished products of fruit and berry processing enterprises are characterized: naturalness, variety of assortment, seasonality, perishability, high quality requirements, labeling, packaging, standardization. The main tasks of accounting and control of finished products were systematized and it was established that accounting and control of finished products is a complex system that includes interrelated processes of documentation, calculation, verification and analysis. Stages of accounting and control of finished products at fruit and berry processing enterprises are proposed. Prospects for further research include a detailed study of the possibilities of using modern information technologies, such as blockchain, artificial intelligence and the Internet of Things, to ensure transparency and efficiency of accounting and control of finished products.

Keywords: *finished products, processing enterprises, accounting, control, fruits, berries.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Готова продукція є кінцевим результатом виробничого процесу на будь-яких переробних підприємствах, в тому числі й тих, що займаються переробкою фруктів та ягід. Вона є не лише фінальним продуктом, а й ключовим елементом, який визначає успіх господарюючих суб'єктів, їх стабільність, слугує основним джерелом формування прибутку.

Облік та контроль продукції на підприємствах, що займаються переробкою фруктів та ягід, відіграють життєво важливу роль у забезпеченні ефективної роботи та успішного функціонування бізнесу. Ці процеси дозволяють не лише відстежувати кількість та якість продукції, а й оптимізувати виробничі процеси, забезпечити прозорість бізнесу та відповідати вимогам законодавства. Все вище сказане свідчить, що дослідження готової продукції підприємств з переробки фруктів та ягід як об'єкта обліку та контролю є актуальним і має важливе практичне значення для розвитку аграрного бізнесу та харчової промисловості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Оцінка наукових праць свідчить, що облік та контроль готової продукції на підприємствах, є досить актуальною темою і активно досліджується вченими та фахівцями галузі.

Так, питання обліку готової продукції на підприємствах знайшли відображення в працях Візіренко С.В. та Агаркова О.В., які розглянули теоретичні аспекти методики організації обліку процесу реалізації готової продукції, запропонували перелік питань при розробці та обґрунтуванні збутової політики підприємства та деталізацію рахунку 93 «Витрати на збут» субрахунками, що будуть актуальними при організації обліку процесу реалізації готової продукції [1]. Дерій В.А., Гуменна-Дерій М., Шара Є.Ю. та Слесар Т.М., які дослідили готову продукцію в системі управління матеріальними ресурсами і витратами підприємства як обліково-аналітичну категорію, її класифікацію та обґрунтування правильності вибору методів оцінки при оприбуткуванні і відпуску (реалізації) готової продукції підприємства [2]. Костишин Н.С., що здійснила оцінку теоретичних, методичних і практичних аспектів обліку готової продукції, проаналізувала погляди економістів щодо формування поняття «готова продукція» та навела уточнююче визначення [3]. Саванчук Т.М. та Чернецька О.В., які розглянули облікове забезпечення відображення виходу готової продукції зернових культур в аграрних підприємствах та обґрунтували необхідність удосконалення первинного та поточного обліку готової продукції за її видами [4]. Сугак Т.М. та Глушик О.М., що розкрили окремі методологічні

аспекти обліку готової продукції на підприємстві. Зокрема, ними досліджено визначення готової продукції наукових працях та нормативно-правових актах, розглянуто рахунок 26 «Готова продукція» та інші рахунки на яких ведеться облік всіх витрат при виробництві готової продукції, визначені первинні документи на основі яких ведеться бухгалтерський облік готової продукції [5]. Баланюк І., Григорів О. та Іванюк Т., які проаналізували різноманітні трактування щодо визначення сутності поняття «готова продукція», її класифікацію, дослідили також порядок формування обліку готової продукції на підприємстві, контроль за рухом готової продукції суб'єкта господарювання [6].

Питанням теоретичних та організаційних аспектів внутрішнього та зовнішнього контролю готової продукції підприємств також приділялась значна увага в наукових джерелах. Так, Макаренко А.П., Меліхов Є.В. та Наумов О.В. розробили методику проведення контролю готової продукції, яка на відміну від існуючих включає: тест внутрішнього контролю, загальний план, програму, робочі документи. Запропонували програму перевірки, яка надасть змогу контролеру охопити всі аспекти обліку готової продукції на підприємстві, дослідити правильність відображення в обліку, вчасно виявити порушення, уникнути незаконного списання знищених активів, провести ефективну перевірку тощо [7]. Белозерцев В.С. та Стецюк Я.А. дослідили сутність, головну мету та завдання внутрішнього аудиту наявності та руху готової продукції, охарактеризували можливий взаємозв'язок служби внутрішнього аудиту з іншими структурними підрозділами підприємства, розробили календарний план-графік внутрішнього аудиту готової продукції з урахуванням сезонних коливань у діяльності промислових підприємств [8]. Селіщев С.В. оцінив типові підходи до організації внутрішнього аудиту та пов'язані з нею проблеми, надав пропозиції з планування внутрішнього аудиту [9]. Жерліцин Д.М. та Оглобліна В.О. дослідили особливості обліку і контролю готової продукції в умовах застосування інформаційних технологій [10].

Таким чином, проведений аналіз демонструє, що облік та контроль готової

продукції підприємств є невід'ємною частиною успішного бізнесу в будь-якій галузі економіки. Готова продукція виступає важливим об'єктом обліку та контролю. Їх вдосконалення, врахування сучасних інновацій відкривають нові можливості для оптимізації цих процесів, підвищення ефективності виробництва та забезпечення якості продукції.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Безперечно, науковці зробили вагомий внесок у розвиток теоретичних, методологічних та організаційних положень обліку та контролю готової продукції підприємств, проте, специфіка переробки фруктів та ягід накладає додаткові виклики, які потребують більш детального розгляду. Зокрема, потребують детального дослідження питання обліку та контролю підприємств з переробки фруктів та ягід, що пов'язані із сезонністю виробництва, швидкістю псування продукції, термінами її реалізації, специфікою зберігання, різноманітністю асортименту продукції, контролем за якістю продукції, тощо.

Запропоноване дослідження спрямоване на аналіз нормативно-правове регулювання обліку готової продукції, трактування терміну «готова продукція» науковцями, оцінку характеристик готової продукції підприємств з переробки фруктів та ягід, які слід враховувати при організації обліку та контролю, його завдання та етапи організації. Все це сприятиме побудові ефективної системи обліку та контролю готової продукції з урахуванням специфіки виробництва та вимог сучасного бізнесу.

Формулювання цілей статті (визначення завдань). Метою статті є дослідження поглядів щодо сутності та ролі готової продукції як об'єкту обліку та контролю, зокрема, на підприємствах з переробки фруктів та ягід.

Для досягнення поставленої мети сформульовано такі завдання:

- розглянути сучасні тенденції виробництва фруктів та ягід в Україні;
- проаналізувати нормативно-правове регулювання, трактування терміну «готова продукція» науковцями та сформулювати авторське визначення готової продукції підприємств з переробки фруктів та ягід;

- оцінити основні характеристики готової продукції підприємств з переробки фруктів та ягід, завдання та етапи організації її обліку та контролю.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сфера переробки фруктів та ягід стає все більш конкурентною, що вимагає від підприємств оптимізації всіх процесів, включаючи облік та контроль.

За даними Державної служби статистики (рис. 1), можна зробити висновок про загальне зростання виробництва фруктів та ягід в Україні протягом аналізованого періоду, але останніми роками спостерігається його спад, що пов'язане з певними факторами (COVID-19, повномасштабна війна).

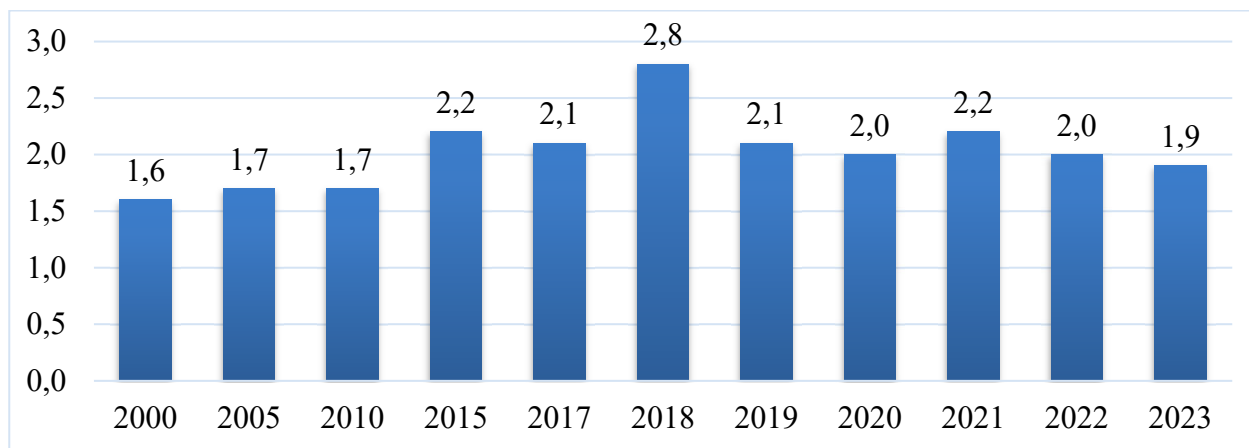

Рис. 1. Виробництво фруктів та ягід в Україні, млн т

Джерело: побудовано автором на підставі [11]

Наразі споживачі все більше звертають увагу на якість та безпечність продуктів, що потребує вдосконалення систем контролю якості на всіх етапах виробництва. Коливання цін на фрукти та ягоди ускладнюють процеси планування виробництва та вимагають більш гнучких систем обліку. Постійні зміни в нормативно-правовій базі сфери аграрного сектору та харчової промисловості, також потребує адаптації систем обліку та контролю виробництва продукції підприємств з переробки фруктів та ягід до цих вимог. Все це засвідчує те, що готова продукція цих господарюючих суб'єктів є важливим об'єктом обліку та контролю.

Порядок формування облікової інформації про готову продукцію

регламентується певними нормативними документами (табл. 1).

Наведена таблиця надає досить детальний огляд основних нормативно-правових актів, які регулюють облік готової продукції в Україні. Вона чітко демонструє взаємозв'язок між різними документами та їхню роль у формуванні комплексного підходу до обліку готової продукції. Вона свідчить, що існуючі норми в достатній мірі забезпечують правове поле для ведення обліку, проте можуть виникати труднощі при їх застосуванні до підприємств з переробки фруктів та ягід.

Таблиця 1

Регламентування питань щодо змісту та операцій з готовою продукцією підприємств нормативно-правовими актами

Нормативно-правовий акт	Питання, що регламентуються	Зміст норм
НП(С)БО 9 «Запаси»	Приналежність готової продукції до запасів підприємства	Готова продукція, що виготовлена на підприємстві, призначена для продажу і відповідає технічним та якісним характеристикам, передбаченим договором або іншим нормативно-правовим актом
НП(С)БО 16 «Витрати»	Порядок формування собівартості реалізованої продукції	Собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) складається з виробничої собівартості продукції (робіт, послуг), яка була реалізована протягом звітного періоду, нерозподілених постійних загальновиробничих витрат та наднормативних виробничих витрат.
Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку запасів	Порядок ведення обліку готової продукції	Унормовані питання щодо визнання та оцінки запасів в т.ч. готової продукції, їх документального оформлення, обліку та контролю наявності та руху запасів в місцях їх зберігання та у виробництві.
Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій	Ознаки готової продукції	До готової продукції належить продукція, обробка якої закінчена та яка пройшла випробування, приймання, укомплектування згідно з умовами договорів із замовниками і відповідає технічним умовам і стандартам.

Джерело: сформовано авторами на підставі [12; 13; 14; 15]

У наукових та навчальних джерелах існує низка трактувань щодо змісту та визначення поняття «готова продукція» (табл. 2).

Наведені дані демонструють, що незважаючи на різні формулювання, всі

автори виділяють такі основні ознаки готової продукції підприємства: закінченість виробничого процесу; відповідність стандартам якості та технічним умовам; готовність до реалізації або внутрішнього споживання.

Таблиця 2

Трактування терміну «готова продукція» науковцями

Автор (и)/ джерело	Трактування терміну
Дерій В.А., Гуменна-Дерій М.В., Шара Є.Ю., Слесар Т.М. [2, с.147]	Продукція підприємства складається з готової продукції, виконаних робіт і наданих по- слуг, є основним джерелом отримання прибутку, а також частина запасів, що може споживатись самим підприємством, бути внутрішнім ресурсом функціонуючого виробництва.
Ткаченко Н.М. [16]	Готова продукція — це продукція, що повністю закінчена обробкою на цьому підприємстві, пройшла всі стадії технічного випробування (якщо вимагають від повідні її особливості), приймання, укомплектування згідно з умовами договорів із замовниками і відповідає технічним умовам і стандартам, не потребує подальшої обробки на цьому підприємстві і здана на склад.
Сугак Т.М. Глушик О.М. [5, с.30]	Розглядаючи різні підходи до визначення готової продукції головними залишаються такі моменти: готова продукція це результат власного виробничого процесу підприємства; готова продукція повинна бути перевірена та має відповідати всім нормам та стандартам, які стосуються саме цієї продукції; готова продукція готова до реалізації.
Гудзь Н.В., Денчук П.Н., Романів Р.В. [17, с.311]	Готовою продукцією називають створений на підприємстві актив, який пройшов всі стадії технологічної обробки, відповідає технічним та якісним характеристикам і призначений для подальшої реалізації або внутрішнього споживання.
Сафарова А. Т., Корольчук І. Р. [18, с. 201]	Готова продукція - це продукція, яка виготовлена за певними стандартами, за допомогою використання необхідної сировини, має повністю завершену форму, пройшла всі норми контролю всередині підприємства, відповідає всім стандартам, тобто, це повністю завершений продукт, який готовий до передачі на склад або для реалізації на сторону.
Подольнчук О.А. Захарчук І.С. [19, с. 21].	Готова продукція – це частина запасів та сільськогосподарської продукції, виготовлених підприємством, які призначені для подальшого продажу, внутрішнього використання та не потребують технічних та біологічних перетворень.
Костишен Н.С. [3, с. 518].	Готова продукція – це частина запасів та продукції, виготовлених підприємствами м'ясопереробної галузі, що призначені для подальшого збуту, внутрішнього використання та не вимагають ніяких перетворень.
Баланюк І., Григорів О., Іванюк Т. [6, с. 158].	Готова продукція – це продукт, який пройшов усі виробничі стадії, відповідає усім поставленим якісним і технічним характеристикам та може бути зданий для зберігання на склад або одразу ж реалізований замовнику або покупцю.
Писаренко Т.М. [20, с. 232]	Готовою продукцією слід вважати таку, яка повністю закінчена обробкою, укомплектована, пройшла необхідні випробування (перевірки), відповідає діючим стандартам або затвердженим технічним умовам (має сертифікат чи інший документ, що засвідчує її якість), прийнята відділом технічного контролю підприємства та здана на склад або ж прийнята замовником (якщо готова продукція здається на місці) відповідно до затвердженого порядку її приймання (оформлена встановленими здавальними документами).

Джерело: сформовано авторами на підставі [2; 16; 5; 17; 18; 19; 3; 6; 20]

Крім того, науковці акцентують увагу на різних аспектах поняття «готова продукція». Так, деякі з них підкреслюють її роль як джерела прибутку; інші фокусуються на процесі виробництва та контролю якості; окремі згадують про можливість використання продукції для внутрішніх потреб підприємства.

Автор Костишин Н.С. акцентує увагу на тому, що ряд авторів відносять готову продукцію до товарно-матеріальних цінностей, які отримані в результаті виробничого процесу, тобто це речовинна продукція, виконані роботи і надані послуги. Разом із тим жодне із наведених визначень не містить вимоги щодо спроможності такого виду оборотних активів приносити економічну вигоду, хоча цей момент є основним. Невиконання даного критерію призводить до того, що такий товарно-матеріальний запас може бути визнаний як збиток організації, адже витрати, понесені на його виготовлення, не будуть компенсовані [3, с.517].

Трактування поняття «готова продукція» може дещо відрізнятися залежно від галузі діяльності, адже вона має відповідати певним вимогам. Так, Дерій В.А., Гуменна-Дерій М.В., Шара Є.Ю. та Слесар Т.М. акцентують увагу на таких вимогах до готової продукції промислових підприємств: повністю закінчена і укомплектована; відповідає стандартам; прийнята службою технічного контролю; забезпечена відповідним паспортом, сертифікатом, гігієнічним висновком та іншими необхідними документами, що засвідчують її якість і комплектність [2, с.147].

На нашу думку, основні характеристики готової продукції підприємств з переробки фруктів та ягід, які слід враховувати при організації її обліку та контролю, наступні (рис. 2).

Отже, за результатами досліджень, можна сформулювати таке визначення: готова продукція підприємств з переробки фруктів та ягід - це кінцевий продукт, отриманий в результаті переробки фруктів та ягід, який пройшов всі стадії технологічної обробки, відповідає встановленим стандартам якості та безпеки і готовий до реалізації споживачу. Це можуть бути як традиційні продукти, такі як свіжі соки, варення, компоти, пюре, сушені, заморожені або консервовані

продукти так і більш сучасні варіанти, наприклад, смузі, джеми, фруктові чіпси тощо.

Нині одним із вагомих завдань сучасних підприємств, в тому числі і підприємств з переробки фруктів та ягід, є належна організація обліку та контролю готової продукції для забезпечення високої якості та безпечності продукції, а також для ефективної реалізації та отримання максимального прибутку.

Природність

- Готова продукція фруктів та ягід містить значну кількість вітамінів, мінералів та інших біологічно активних речовин, що робить її цінним джерелом харчування.

Різноманітність асортименту

- Асортимент готової продукції дуже широкий і включає в себе соки, нектари, варення, джеми, компоти, пюре, сухофрукти, заморожені фрукти та ягоди, консерви тощо.

Сезонність

- Багато видів готової продукції виробляються сезонно, оскільки залежать від періоду дозрівання фруктів та ягід.

Швидкопсувність

- Значна частина готової продукції має обмежений термін зберігання і потребує спеціальних умов (низькі температури, герметична упаковка тощо).

Високі вимоги до якості

- До готової продукції пред'являються високі вимоги щодо безпечності, гігієни виробництва та відповідності санітарним нормам.

Маркування

- Вся готова продукція повинна мати чітке маркування, яке містить інформацію про склад, виробника, термін придатності, умови зберігання та інші необхідні дані.

Пакування

- Вибір упаковки залежить від виду продукції, її призначення та умов зберігання. Вона повинна забезпечувати збереження якості продукту та зручність для споживача.

Стандартизація

- Виробництво готової продукції здійснюється відповідно до встановлених стандартів якості та безпеки.

Рис. 2. Основні характеристики готової продукції підприємств з переробки фруктів та ягід

Джерело: сформовано авторами

На нашу думку, перед організацією обліку та контролю готової продукції та процесу її реалізації постають такі завдання (рис. 3).

Наведена інформація наочно ілюструє, що облік та контроль готової продукції є комплексною системою, яка включає в себе взаємопов'язані процеси документування, обчислення, перевірки та аналізу. Згідно зі схемою, організація обліку та контролю готової продукції вимагає системного підходу, що охоплює всі аспекти виробничо-господарської діяльності підприємства.

Рис. 3. Завдання обліку та контролю готової продукції підприємства

Джерело: сформовано авторами на підставі [1; 3; 20; 7; 8]

Отже, облік готової продукції на підприємствах з переробки фруктів та ягід є важливим елементом ефективного управління виробництвом. Він дозволяє не тільки контролювати кількість та якість продукції, але й оптимізувати виробничі процеси, забезпечити прозорість бізнесу та відповідати вимогам законодавства. На нашу думку, слід виділяти наступні етапи обліку готової продукції на підприємствах з переробки фруктів та ягід (рис. 4).

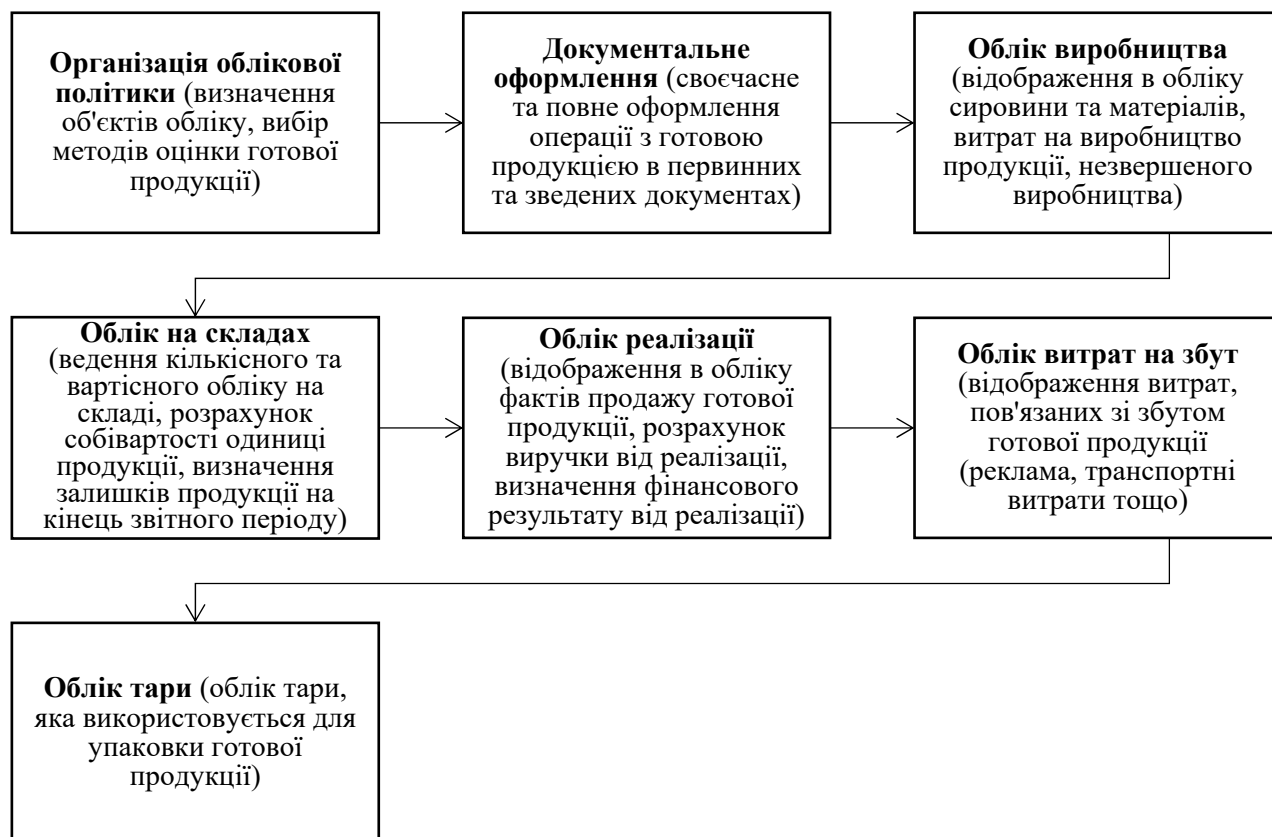

Рис. 4. Етапи обліку готової продукції на підприємствах з переробки фруктів та ягід

Джерело: сформовано авторами

Облік готової продукції на підприємствах з переробки фруктів та ягід здійснюється за допомогою спеціального рахунку 26 «Готова продукція». Цей рахунок призначений для відображення інформації про кількість, вартість та рух готових виробів, які готові до реалізації. До нього можуть відкриватись аналітичні рахунки, які дозволяють деталізувати інформацію про різні види готової продукції, їхню вартість та місце зберігання.

Бухгалтерській облік готової продукції ведеться за місцями зберігання у натуральних чи вартісних показниках на основі первинних документів: накладна-вимога на внутрішнє переміщення матеріалів, сировини, лімітно-забірна картка (форма в якій зазначені норми витрат сировини, матеріалів за якими списуються витрати на виробництво), звіт виробництва за зміну, місяць, акти приймання готової продукції, картки або книга складського обліку, накладна на відпуск товарно-матеріальних цінностей, товаро-транспортна накладна, сертифікатів якості продукції, довіреність, рахунок-фактура [5, с.31].

Облік готової продукції є інструментом для забезпечення комплексного контролю за всіма етапами виробництва, зберігання та реалізації продукції, починаючи від оформлення первинних документів і закінчуючи визначенням фінансових результатів. Як зазначають Рожелюк В.М. та Питель С.В., контроль, спрямований не тільки на запобігання шахрайству та помилкам, а й на підвищення прозорості та регламентацію діяльності за багатьма напрямками роботи переробних підприємств [21, с. 121].

Контроль за готовою продукцією підприємства може бути внутрішній та зовнішній. Діапазон внутрішнього контролю дуже широкий і залежить від конкретної ситуації. Він може бути як простим коригуванням роботи підрозділу, так і масштабною реорганізацією всієї компанії чи підприємства. Зміст і методи контролю залежать від особливостей галузі та технологічних процесів підприємства.

На думку Рожелюк В.М. та Питель С.В., процес контролю – це діяльність суб'єктів контролю, спрямована на виконання ухвалених рішень шляхом реалізації певних завдань, принципів, методів, застосування технічних засобів і технології контролю [21, с. 125].

Внутрішній контроль готової продукції на підприємствах з переробки фруктів та ягід є невід'ємною частиною системи управління якістю та безпекою харчових продуктів. Він спрямований на забезпечення відповідності продукції встановленим стандартам, нормам та вимогам споживачів.

На нашу думку, метою внутрішнього контролю готової продукції на підприємствах з переробки фруктів та ягід є:

- забезпечення якості (підтвердження відповідності готової продукції встановленим стандартам якості, безпечності та нормативним документам);
- профілактика браку (виявлення та усунення причин виникнення браку на ранніх стадіях виробництва та переробки);
- оптимізація витрат (аналіз витрат на виробництво та переробку а також виявлення можливостей для їх зниження);
- поліпшення ефективності виробництва (оцінка ефективності виробничих процесів та виявлення резервів для підвищення продуктивності);
- дотримання законодавства (підтвердження дотримання вимог законодавства у сфері виробництва та реалізації продукції з переробки фруктів та ягід).

В рамках здійснення внутрішнього контролю за продукцією підприємств з переробки фруктів та ягід, на нашу думку, неабияка увага приділяється технічному контролю. Саме його об'єктами виступають: сировина, технологічні процеси, обладнання, готова продукція, а саме, її відповідність органолептичним, фізико-хімічним і мікробіологічним показникам. Етапи, види робіт та суб'єкти такого контролю на підприємствах з переробки фруктів та ягід представимо на рис. 5.

Таким чином, належна та ефективна організація систем обліку та контролю готової продукції на підприємствах з переробки фруктів та ягід є запорукою успішної діяльності підприємства, що забезпечить: гарантію якості; оптимізацію виробництва; захист від ризиків; підвищення конкурентоспроможності; дотримання законодавства; підвищення довіри споживачів та зміцнення позицій на ринку.

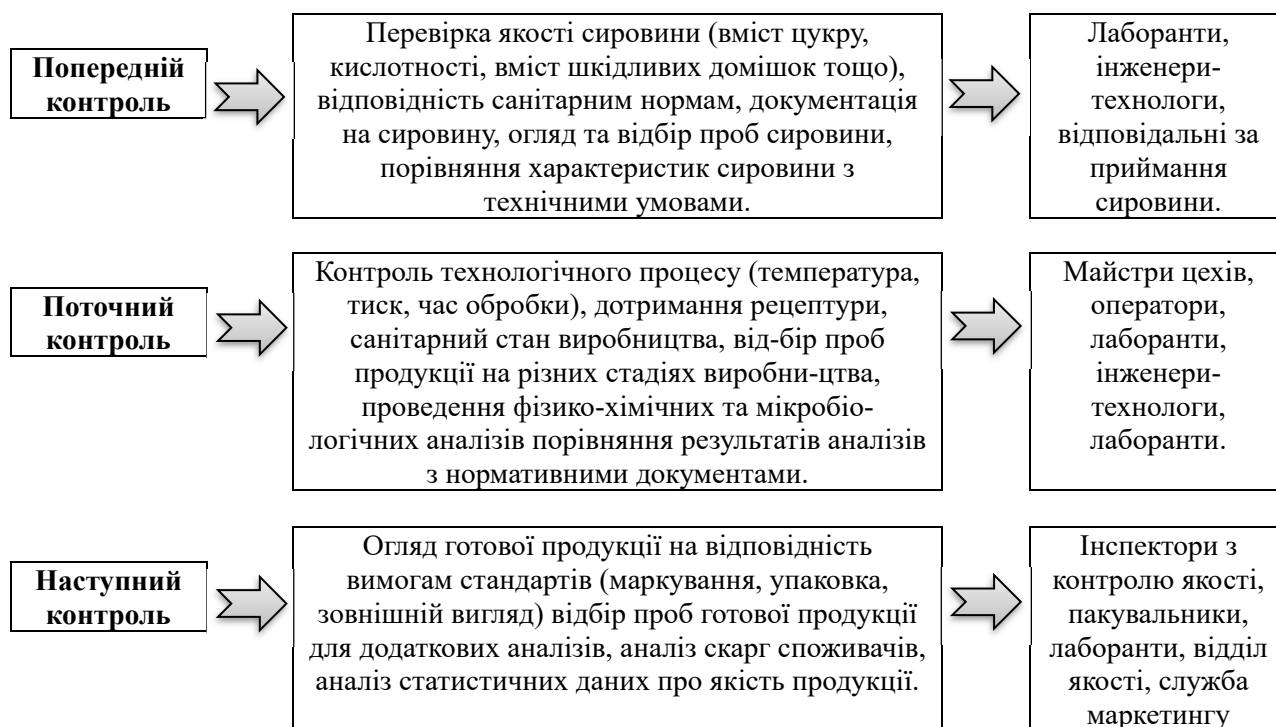

Рис. 5. Етапи, види робіт та суб'єкти технічного контролю на підприємствах з переробки фруктів та ягід

Джерело: сформовано авторами

Висновки. За результатами досліджень сформовано наступні висновки:

Зростаюча конкуренція на ринку переробки фруктів та ягід вимагає від підприємств постійного пошуку нових рішень для підвищення ефективності виробництва. Збільшення уваги споживачів до якості та безпечності продуктів харчування, нестабільність цін на сировину та часті зміни в законодавстві створюють додаткові виклики для виробників. У таких умовах ефективна система обліку та контролю готової продукції стає необхідною для забезпечення якості продукції, оптимізації виробничих процесів та адаптації до мінливих ринкових умов.

Аналіз наукових праць свідчить про загальний консенсус щодо основних характеристик готової продукції: вона повинна бути завершена, відповідати стандартам і бути готовою до використання. Водночас, автори пропонують різні інтерпретації цього поняття, залежно від того, який аспект виробничого процесу вони досліджують.

За результатами досліджень, сформульовано таке авторське визначення: готова продукція підприємств з переробки фруктів та ягід - це кінцевий продукт, отриманий в результаті переробки фруктів та ягід, який пройшов всі стадії технологічної обробки, відповідає встановленим стандартам якості та безпеки і готовий до реалізації споживачу.

Облік та контроль готової продукції є комплексною системою, яка включає в себе взаємопов'язані процеси документування, обчислення, перевірки та аналізу. Організація обліку та контролю готової продукції вимагає системного підходу, що охоплює всі аспекти виробничо-господарської діяльності підприємства. Вона є запорукою успішної діяльності підприємства, що забезпечить: гарантію якості; оптимізацію виробництва; захист від ризиків; підвищення конкурентоспроможності; дотримання законодавства; підвищення довіри споживачів та зміцнення позицій на ринку.

Список використаних джерел

1. Візіренко С. В., Агаркова О. В. Організація обліку процесу реалізації готової продукції. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 24. С. 36–42. DOI: 10.32702/2306-6814.2018.24.36
2. Дерій В. А., Гуменна-Дерій М., Шара Є. Ю., Слесар Т. М. Готова продукція в системі управління матеріальними ресурсами і витратами підприємства: обліково-аналітична категорія, класифікація, оцінка та облік. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: Економічні науки*. 2023. № 2 (70). С. 141-153. DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2023-2-8583>
3. Костишин Н.С. Значення готової продукції та особливості організації її обліку на м'ясопереробних підприємствах. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 11. С. 515-522.
4. Саванчук Т.М., Чернецька О.В. Облікове забезпечення відображення виходу готової продукції зернових культур у системі управління аграрними підприємствами. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 11. С. 546-553.

5. Сугак Т.М. Глушик О.М. Методологічні аспекти обліку готової продукції. *Актуальні проблеми економіки*. 2020. №11 (233). С. 28-34
6. Баланюк І., Григорів О., Іванюк Т. Організація обліку і контролю готової продукції підприємства. *Інноваційна економіка*. 2020. № 1-2. С.157-163. doi:<https://doi.org/10.37332/2309-1533.2020.1-2.23>
7. Макаренко А. П., Меліхов Є. В., Наумов О. В. Удосконалення податкового та фінансового обліку, зовнішнього і внутрішнього контролю готової продукції підприємства в податковій системі України з урахуванням стандартів міжнародної сертифікації. *Ефективна економіка*. 2024. № 12. С. 1-17. URL: <https://nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/5333>. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.12.18>
8. Белозерцев В.С., Стецюк Я.А. Організаційно-методичні аспекти внутрішнього аудиту готової продукції на промислових підприємствах. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 20. С. 929-934
9. Селіщев С.В. Внутрішній аудит готової продукції. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту: зб. наук праць*. 2016. № 1 –2 . С. 38–42.
10. Жерліцин Д. М., Оглобліна В. О. Особливості обліку і контролю готової продукції в умовах застосування інформаційних технологій. *Фінанси: теорія і практика: матеріали XII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції*. К.: Національний авіаційний університет, 2021. С. 92-94.
11. Державна служба статистики України: офіційна сторінка. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 24.01.2025).
12. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> (дата звернення 21.01.2025).
13. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. №

318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення 21.01.2025).

14. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку запасів: наказ Міністерства фінансів України від 10.01.2007 р. № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002201-07#Text> (дата звернення 22.01.2025).

15. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення 22.01.2025).

16. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: підручник. К.: Алерта, 2011. 976 с.

17. Гудзь Н. В., Денчук П. Н., Романів Р. В. Бухгалтерський облік: навч. посібник. Київ: ЦУЛ, 2015. 425 с.

18. Сафарова А.Т., Корольчук І.Р. Документування операцій з обліку готової продукції на підприємствах по-бутової хімії. *Причорноморські економічні студії*. 2017. Вип. 18. С. 197–201.

19. Подолянчук О.А., Захарчук І.С. Готова продукція як об'єкт обліку сільськогосподарських підприємств. *Економіка, фінанси, право*. 2014. № 2. С. 18–22.

20. Писаренко Т. М. Характеристика діючої методики організації обліку готової продукції. *Облік і фінанси*. 2015. Вип. 12(1). С. 230–240.

21. Рожелюк В. М., Питель С. В. Організаційні та методичні аспекти внутрішнього контролю процесу переробки продукції. *Світ фінансів*. 2019. № 1(58). С. 121–131.